

Coming to Homeric

Luokkarepresentaatiot televisiosarjassa

Simpsonit

Noora Inari Santanen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013
Viestinnän koulutusohjelma
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma

Noora Inari Santanen
Coming to Homeric
Luokkarepresentaatiot televisiosarjassa Simpsonit

Opinnäytetyö 41 sivua
Toukokuu 2013
Työn ohjaaja Anneli Karppinen

Opinnäytetyössäni tarkastelen yhteiskuntaluokan representaatioita tv-sarjassa Simpsonit. Kuinka keskiluokkainen arvomaailma, perhe, koti, vanhemmuus, uskonto, isänmaa ja populaarikulttuuri esitetään yhdessä aikamme katsotuimmista tilannekomedioista? Tutkimusmetodikseni olen valinnut representaatioanalyysin.

Simpsonit tv-sarjan olen valinnut kohteekseni sen universaalien suosien takia. Laajalle levinnyt suosio puoltaa oletusta siitä, että representaatiot ovat jossain määrin onnistuneita: helposti tunnistettavia ja allekirjoitettavissa. Toki sarjan luonne, komedia, ja siihen kuuluvat kärjistyksen myös representaatioiden tasolla on huomioitava. Oleellista on, että tv-sarjan katsojat ilmeisesti osaavat antaa representaatioille niille kuuluvan painoarvon ja suhtautuvat niihin ”oikein”. Eli jos katsojat esimerkiksi loukkaantuisivat kärjistetyistä representaatioista, sarja ei pystyisi tavoittamaan sellaisia massoja, kuin se nyt tavoittaa.

Asiasanat: representaatio, yhteiskuntaluokka, perhe, tilannekomedia

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Media Programme

Noora Inari Santanen
Coming to Homerica
The representations of social classes in TV series 'The Simpsons'

Bachelor's thesis 41 pages
May 2013
Supervisor Anneli Karppinen

In my bachelor thesis I observe the reflections of social classes in TV series 'The Simpsons'. I observed how the middle class values such as family, home, parenting, religion, patriotism and popular culture are represented in one the most popular sitcoms of our time. I use representation analyzes as my research method.

I have chosen 'The Simpsons' as my research subject because of its universal popularity. Wide international popularity states quite clearly that the representations are in most of the cases 'correct' and easy to recognize. Still, one has to take in count the nature of the series, which is the nature of the comedy itself and the use of stereotypes in the representations. Assumption can be made that the audience reacts 'correctly' to the representations used in the series and value the importance of them right. If the series had not succeed in those fields, it could have not reached as big an audience as it has.

Key words: representation, social class, family, sitcom

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MITÄ ON TILANNEKOMEDIA.....	7
3	PERHE TILANNEKOMEDIAN EDELLYTYKSENÄ	8
4	REPRESENTAATIO	9
5	LUOKKA.....	11
	5.1 Luokkaisuus.....	11
	5.2 Maku.....	12
	5.3 Työn merkitys	12
6	KESKILUOKKAINEN PERHE.....	14
	6.1 Ydinperhe	14
	6.2 Naisen paikka, miehen paikka	15
	6.3 Komedia päättää patriarkalisuuden	16
	6.4 Isän tyttö, äidin poika	18
	6.5 Simpsonsien luokkaisuus	19
7	YHTEISKUNTALUOKKIEN REPRESENTOITUMINEN HENKILÖHAHMOISSA.....	20
	7.1 Homer	20
	7.1.1 ”Tyhmä”	20
	7.1.2 Homerin sisäinen konflikti.....	21
	7.1.3 Homerin luokkaisuus	22
	7.2 Marge, Selma ja Petty	23
	7.2.1 Margen luokkaisuus.....	24
	7.3 Lapset	24
	7.4 Bart.....	25
	7.4.1 Bartin luokkaisuus	26
	7.5 Lisa.....	27
	7.5.1 Lisan luokkaisuus	27
8	USKONTO, ISÄNMAA JA POPULAARIKULTTUURI.....	29
	8.1 Uskonto.....	29
	8.2 Isänmaa.....	33
	8.3 Populaarikulttuuri.....	35
9	YHTEENVETO	37
	LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni pohdin yhteiskuntaluokan merkitystä ja ilmenemistapoja tv-sarjassa Simpsonit eli tarkastelen tv-sarjaa sosioekonomisista lähtökohdista. Olen valinnut näkökulmaksi yhteiskuntaluokan osittain siksi, että koen esimerkiksi sukupuoleen tai etnisyyteen perustuvan tutkimusnäkökulman liian ilmeiseksi. Toki seksuaalisuus, sukupuoli ja etnisyys ovat merkittäviä yhteiskunnallisia kysymyksiä ja näin ollen tärkeitä myös kulttuurin- ja mediatutkimuksen näkökulmasta. Kiinnostavaa ja merkillepantavaa on kuitenkin se, että edellä mainittuja seikkoja harvoin yhdistetään yhteiskunnan sosioekonomisiin rakenteisiin (Kivimäki 2008, 4). Kivimäki (2008, 4) kysyy artikkelissaan ”Onko ’luokassa’ jotakin erityisen jäykkää ja jähmeää, esimerkiksi ’sukupuoleen’ ja ’rotuun’ verrattuna?”. Niin tai näin, luokkakuvaukset eivät kuitenkaan ole hävinneet televisioruuduilta minnekään. Toinen kysymys sitten onkin tunnistammeko luokkarepresentaation, kun sellaisen näemme.

Aloitan opinnäytetyöni kertomalla lyhyesti mitä on tilannekomedia ja tarkastelen tilannekomedian luonnetta luokkarepresentaatioiden edustajana ja tuottajana. Avaan työni kannalta keskeisen termin, representaatio. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään tarkemmin perhettä ja luokkaa, jotka ovat työni keskeisimmät osat. Puran käsitteitä Simpsonit tv-sarjan henkilögallerian ja esimerkkien kautta. Lopuksi käyn esimerkkien kautta läpi uskonnon, isänmaallisuuden ja populaarikulttuurin näkyvyyttä sarjassa.

Komediaa on käytetty aikojen alusta avuksi esimerkiksi vallanpitäjien ja uskontojen pilkkaamiseen, eräällä tavalla turvalliseen tai hyväksytyyn kritisointiin. Haluan tarkastella mitä tästä perinteestä on jäljellä ja havaittavissa nykypäivän yhdessä katsotuimmassa tilannekomediassa. Miten Simpsonit sarja ottaa kantaa ideaalina pidettyyn ydinperheeseen, keskiluokkaisuuteen ja uskontoihin. Simpsonit on oiva tarkastelukohde myös oman jatkuvasti läsnä olevan ja yhteiskunnan ilmiöihin aktiivisesti tarttuvan olemuksensa takia. Se ei ole kelluva, ajastaan irrallaan oleva, vaan tunnistettava nykypäivän ja hetken kritisoija.

Olen valinnut aiheeni siitä näkökulmasta, että olen ollut jo pitkään kiinnostunut representaatioanalyysin toimivuudesta mediatyöläisen työkaluna. Keskeisin kiinnostuksen kohteeni on kysymys siitä, kuinka representaatioilla leikittelyllä ja niiden kyseenalais-

tamisella voi synnyttää komiikkaa. Eräällä tavalla representaatioista syntyy harha. Katsojalla on taipumus sekoittaa todellisuus ja representaatio keskenään. Tästä syystä representaatiot ovat herkullisia tapoja synnyttää sekaannusta ja koomisia tilanteita. On kuitenkin syytä muistaa, että representaatiot ja komiikka synnyttävät myös vastuuta. Representaatioiden vajavaisuutta ei sovi unohtaa.

Simpsonit on pyörinyt Suomessa jo vuodesta 1991 ja tv-sarja on tullut, enemmän tai vähemmän, tutuksi taatusti kaikille suomalaisille televisionkatsojille. Käytän työssäni runsaasti esimerkkijaksoja sekä -kohtauksia, jotta sarjan ominaispiirteet tulisivat mahdollisimman monipuolisesti esiin. Uskon, että työni keskeiset teemat ”perhe” ja ”luokka” ja näiden representaatiot tulevat esimerkkien kautta hyvin ilmi lukijoille.

2 MITÄ ON TILANNEKOMEDIA

Tilannekomedia eli sitcom (situation comedy) on yksi television sarjaohjelmien lajityyppi. Tyypillisimmillään tilannekomediat ovat kaksi- tai kolminäytöksisiä suljettuja tilanteita. Eli jokainen jakso toimii myös yksittäin katsottuna, irrallisena episodina. Tästä huolimatta tilannekomedioissa on toistoon liittyvää jatkuvuutta. Perustilanne, ”perhe”, on luotu sarjan alussa ja jaksoissa esiintyvät ongelmat ratkaistaan tavalla tai toisella niin, että perustilanne pysyy jatkuvasti muuttumattomana. (esim. Valenius 2000, 164.) Vaikka jaksot toimivatkin irrallisina episodeina tilannekomediat eivät rakennu peräkkäisistä vitseistä, vaan olennaista on se, kuinka hahmot reagoivat tilanteisiin fyysisesti tai dialogin kautta (Vacklin ym. 2007,292).

Tilannekomediat ovat varsinkin Yhdysvalloissa hyvin suosittu ohjelmamuoto, ja tilannekomediat ovat keskittyneet pääosin juuri keskiluokkaisen elämän kuvaamiseen. 1950-luvulla pääosassa oli toistuvasti ydinperhe, joka unohtui sitten muutamaksi kymmeneksi vuodeksi ja tilannekomedioissa nostettiin esiin toisentyypisiä ”perheitä”. 1980-luvulla ydinperheet kuitenkin taas valtasivat sitcomit. (Valenius 2000, 166.) Eli voidaan sanoa, että tilannekomedia on lähtökohtaisesti Yhdysvalloissa varsin keskiluokkainen lajityyppi. Sen sijaan Isossa-Britanniassa tilannekomedioissa on totuttu perinteisesti näkemään selkeämmin työläistäustaisia hahmoja. Valenius (2000,166) toteaa artikkelissaan, että ydinperheen uusi tuleminen tilannekomedioissa sijoittuu aikaan jolloin sekä Yhdysvalloissa että Isossa-Britanniassa poliittista kenttää hallitsi voimakas oikeistokonservatismi. Poliittinen tilanne näkyi siten myös televisiossa ja nosti ydinperheet tilannekomedioiden keskiöön. Simpsonit osui juuri tähän hetkeen: sarjan ensiesitys oli vuonna 1989.

3 PERHE TILANNEKOMEDIAN EDELLYTYKSENÄ

Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen toteavat kirjassaan Elokuvan runousoppia (2007, 280), että "perhe" on tilannekomedian ehdoton edellytys. ”Perheen” kokoaminen tilannekomedioissa on välttämätöntä, koska tilannekomedia koostuu nimensä mukaisesti yksittäisistä, usein nopeasyklisistä tilanteista, joiden komiikka perustuu nokkelaan ja usein myös piikikkääseen sanailuun henkilöiden välillä (Valenius 2000, 164). Henkilöhahmojen tulee tuntea toistensa tavat, tottumukset ja eritoten heikkoudet hyvin, jotta sanailu on ylipäättään mahdollista.

Tilannekomedioissa "perheen" koostumus saattaa vaihdella suuresti. Oleellista on, että ”perheellä” on oma käyttäytymisnormisto, tavat ja toimintamallit. Simpsonit tv-sarja edustaa tilannekomediaa, jonka keskiössä on ydinperhe. Perheeseen kuuluvat isä Homer, äiti Marge, poika Bart ja tyttäret Lisa ja Maggie. Päähenkilö saattaa vaihtua jaksosta riippuen, mutta yleensä se on perheen isä Homer. Tv-sarjan sisällä toimii Simpsonien ydinperheen lisäksi myös muunlaisia ”perheitä”, joille annetaan vaihtelevasti huomiota. Esimerkiksi Homerin työpaikka, ydinvoimala, muodostaa eräänlaisen ”perheen”, jonka hallitsijana on tyrannimainen ja äärettömän rikas Herra Burns. Muunlaisia tilannekomedian ”perheitä” on havaittavissa esimerkiksi yhdysvaltalaisen Frennit (Friends, 1994–2004) sarjan tiiviistä ystäväporukasta muodostuva ”perhe” ja brittiläisen Konttori (The Office, 2001–2003) sarjan työyhteisön muodostama ”perhe”.

Tilannekomedioiden henkilögalleriat pelaavat usein stereotyyppiilla ja hahmot ovat kärjistettyjä. Tämä takaa sen, että katsojankin on helppo nopeasti hahmottaa minkä tyyppisestä hahmosta on kyse. ”Katsojan täytyy tunnistaa henkilöhahmo, jotta huumori toimisi” (Vacklin ym. 2007, 278).

4 REPRESENTAATIO

Käytän termiä ”representaatio” työssäni toistuvasti ja näin ollen katson tärkeäksi avata termiä hieman. Mistä puhun, kun puhun representaatioista?

Yleisesti ottaen termillä ”representaatio” viitataan kahteen asiaan. Martti Lahti (2002, 11) on tiivistänyt representaation kaksi merkitystä mielestäni osuvasti:

– – representaatio viittaa esittämiseen, siihen että ’jokin edustaa jotakin muuta’. Tällöin representaatio ymmärretään merkiksi tai merkkien joukoksi, joka viittaa johonkin muuhun, johonkin itsensä ulkopuoliseen. Toisaalta, termiin sisältyy myös poliittiseen ’edustamiseen’ kytkeytyvä merkitys. – – Tällöin, kuten esimerkiksi puhuttaessa edustuksellisesta demokratiasta, representaatioilla viitataan ajatukseen ’toisen puolesta toimimisesta’. Kummassakin tapauksessa representaatiolle on ominaista poissaolevan tekeminen läsnä olevaksi. – – jälkimmäisessä tapauksessa edustajamme (representaatti) puhuu meidän valtuutuksella puolestamme. (Lahti 2002, 11.)

Representaatioiden ongelmallisuus syntyykin siitä voimmeko hyväksyä esimerkiksi itseämme koskevat representaatiot. Jos tarkastelemme representaatiota ensimmäisen merkityksen valossa, voinko minä, esimerkiksi naisena, hyväksyä ja tunnistaneko itseni median naisrepresentaatioista. Eli koenko median tavan esittää naiset ja naiseus sellaisena kuin sen itse naisena koen. Jälkimmäistä merkitystä tarkasteltaessa (jatkan edelleen purkamista naiseuden kautta) voitaisiin esimerkiksi kysyä, voinko naisena hyväksyä erilaisten naisjärjestöjen vaateet kaikkia naisia, ja siten myös itseäni edustaviksi.

Representaatiot ovat aina vajaita. Kiinnostavaa on juuri representaation ja todellisuuden välinen suhde. Lahti (2002, 12) toteaa, että juuri ”tämän suhteen myötä representaatiot kytkeytyvät laajempaan poliittiseen ja ideologiseen kontekstiin. – – Representaatiot luonnollistavat maailman ja tekevät sen meille läsnä olevaksi, koska niiden kautta ymmärrämme todellisuutta.”.

Representaatiot vaativat tunnistamista. Osaammeko yhdistää representaation sen esittämään todelliseen kohteeseen? Lahti (2002, 12) viittaa artikkelissaan esimerkiksi homokulttuuriin. Hän käyttää esimerkkinään suosittun Queen yhtyeen aikoinaan viljelemää homokulttuuriin liittyvää kuvastoa. Monilta heteroseksuaaleilta tämä kuvasto kuitenkin meni ohi, koska he eivät tunnistanee representaatioita osaksi homokulttuuria. ”Representaatioissa ja niiden vastaanottamisessa on siis kyse aina myös sisäistämisen ja ulkoistamisen prosesseista, siitä kuka tai ketkä kuuluvat representaation piiriin.” (Lahti 2002, 13.)

Mielestäni representaatioanalyysi on todella tärkeää ja oleellista myös mediatyön ja esimerkiksi elokuvanteon näkökulmasta. Jos teemme elokuvaa on oleellista miettiä, kuinka esitämme esimerkiksi jonkin ihmisryhmän. Tyydyimmekö toisintamaan jo olemassa olevia representaatioita pohtimatta niiden merkitystä vai otammeko esityksillemme kantaa ja pyrimmekö aktiivisesti muokkaamaan vallalla olevia käsityksiä. Tästä näkökulmasta katsottuna representaatioanalyysi on oiva työkalu mediatyöläiselle.

5 LUOKKA

5.1 Luokkaisuus

Käsitettä ”luokka” tunnutaan jollaintapaa vierastettavan ja sitä pidetään vanhahtavana. Luokka korvataan mielellään statuksen käsitteellä. Toisaalta luokkaa pidetään myös yhtenä identiteetin rakentajana samoin kuin sukupuolta ja etnisyyttä. (Kivinen, 2002.)

Luokka on käsitteenä vaativa. Se pitää sisällään monenlaisia ilmiöitä ja ilmenemismuotoja. Käsiteitä ”luokka” ja ”luokkaisuus” ei voida yksiselitteisesti korvata esimerkiksi käsitteellä yhteiskuntaluokka, koska ”luokkaan” ja ”luokkaisuuteen” liittyy voimakkaammin juuri identiteetin rakentumiseen liittyviä sisältöjä. Ihminen voi kuulua ammatinsa puolesta työväenluokkaan, mutta kokea ”luokkaisuutensa” joksikin muuksi esimerkiksi elämäntapojensa kautta. Representaatiot vaikuttavat voimakkaasti ”luokkaisuuden” syntyyn.

Luokka on jatkuvasti arjessa läsnä oleva. Esimerkiksi työ, palkkaus, asuminen, koulutus ja minuus ovat kaikki kytköksissä luokkaan. Luokkakuvausten tunnistettavuutta saattaa heikentää tietyllä tavalla myös erilaisten ilmiöiden päällekkäisyys. (Kivimäki 2008, 5-6.) Simpsonsien isä, Homer, on valkoinen keski-ikäinen mies, joka työskentelee ydinvoimalassa. Pelkästään tämä yksinkertainen kuvaus tarinamme henkilöstä luo jo kolme erilaista tapausta tutkittavaksi: ”valkoinen mies” sukupuolen- ja etnisyydenrepresentaatiot sekä ”työskentelee ydinvoimalassa” luokkarepresentaatiot. Luokka ei siis ole muista kategorioista irrallaan oleva.

Luokka voi olla sekä yhdistävä että erottava tekijä. Luokkaa voidaan tarkastella kokonaisuutena (keskiluokka, työväenluokka jne.) tai yksilöä koskevana (esim. Lisa Simpsonin pyristely eroon vanhempiensa luokasta). (Kivimäki 2008, 13.) Luokkarepresentaatiot ovat usein stereotypisia ja arvottavia, lisäksi luokkaan liittyy aina kysymys hierarkiasta.

5.2 Maku

Luokkaan liitetään vahvasti mukaan käsite ”maku”. Makua käytetään laajasti jo puhekielessäkin erottamaan se, kenellä on tai ei ole ”makua” eli taitoa ja tietoa kuluttaa ”hyvää” kulttuuria. Maku pitää sisällään elämäntyytlejä ja -tapoja, tavan kuluttaa kulttuurituotteita. Kivimäki (2008, 7) viittaa artikkelissaan ranskalais sosiologi Pierre Bourdieun (1987) käsityksiin luokista. Bourdieu on kiinnittänyt huomiota symbolisiin toimintamuotoihin, erotteluihin, erottautumiseen ja elämäntyytleihin. Myös Bourdieu käyttää apunaan ”makua”. Kivimäki (2008, 7) on tiivistänyt Bourdieun (1987) seuraavasti ”Olennaista on habitus, sisäistynyt tapa tuottaa maun avulla arviointeja ja luokitteluja, suhtautumistapoja, jotka omaksutaan elämällä tiettyä elämäntapaa.”.

Edellä mainitsemani hierarkia ilmenee hyvin siinä kuinka sanaa ”maku” käytetään. Käyttötapa paljastaa maun liittyvän voimakkaasti kulttuurisiin valta-asetelmiin. Kuka päättää mikä on hyvä ja mikä huono maku? (Katainen & Seppälä 2008, 39.) Tässä kohdassa nauru liittyy osaksi hierarkiaa. Nauru ja huumori edellyttävät aina jonkin objektin olemassaoloa, kohteen, jolle nauretaan ja joka saatetaan naurunalaiseksi. Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen (2007, 276) tiivistävät kirjassaan Aristoteleen ylemmyysteorian seuraavasti ”komedian mielihyvä syntyy vahingonilosta ja huumorin katsotaan ilmaisevan valtaa ja naurun ylemmyyttä”. Komedia on vallankäytön elementti.

5.3 Työn merkitys

Mitä havaitsemme, jos tarkastelemme Simpsonit tv-sarjaa yhden luokkaan liittyvän erottelun ”työn” kautta? Perheen vanhemmat ovat heikosti koulutettuja. Homer työskentelee ydinlaitoksessa ja vastaa (heikoin tuloksin) laitoksen turvallisuudesta. Homer tienaa kuitenkin ilmeisesti melko tyydyttävästi, koska perheen äiti, Marge, on voinut jäädä kotiäidiksi. Marge saattaa työskennellä satunnaisesti esimerkiksi kondiittorina tai kiinteistövälittäjänä, mutta kyseessä on ennemminkin harrastus kuin tarve hankkia lisätienestejä perheelle. Monesti sarjan aikana tehdään selväksi, ettei ylimääräistä rahaa ole, mutta perhe ei kuitenkaan joudu alinomaa kamppailemaan peruselintasonsa eteen.

Jos taas tarkastellaan työn teon merkitystä ”minän” rakentumisen välineenä Simpsonissa, ainoa päähenkilöistä, joka jatkuvasti määrittää itseään työskentelynsä kautta on

perheen tytär Lisa. Hän panostaa hyvin arvosanoihin koulussa, haaveilee huippuyliopistoista ja toivoo olevansa Yhdysvaltojen 1. naispresidentti. Lisa ei suostu jähmetty-mään vanhemmilta perimäänsä luokkaan.

Kivimäki (2008, 13) toteaa artikkelissaan, että ”luokalla on aina väliä suhteessa muihin kategorioihin, kuten sukupuoleen ja etnisyyteen”. Lisa on hyvin tietoinen tästä seikasta. Esimerkiksi Lisa soittaa afroamerikkalaista ja hyvinkin miehiseksi koettua bluesia saksofonilla. Lisan hahmon tietynlainen kapinallisuus ilmeneekin hyvin juuri hänen rakastamansa bluesmusiikin kautta. Vaikka blues koetaan afroamerikkalaisten miesten musiikiksi, on se myös lähtökohdiltaan voimakkaasti vasemmistolaista. Eli siinä missä Lisan ja bluesin erottaa etnisyys ja sukupuoli, luokka nämä jälleen yhdistää.

6 KESKILUOKKAINEN PERHE

6.1 Ydinperhe

Simpsonien perhe asuu keskiluokkaisessa omakotitalolähiössä. Kodin keskiössä sijaitsee olohuone. Sarjan alkuintrossa katsojalle esitellään kuinka perhe kerääntyy päivän päätteeksi olohuoneen sohvalle television ääreen. Kivimäki (2008, 8) toteaa artikkelissaan Vuorelaan (2003) viitaten, että keskiluokkaisuuteen on yhdistetty usein kuluttamiseen liittyviä tunnusmerkkejä, joita symboloi juuri sohva ja televisio. Kivimäki toteaa myös (2008, 8), että keskiluokkaisuuteen sidotaan kotiin, heteroseksuaalisuuteen ja ydinperheeseen liittyviä ilmiöitä.

Simpsonien jaksot alkavat aina introlla. Introon on sisällytetty kaksi vaihtuvaa koomista elementtiä. Ensimmäinen on aivan intron alussa, jossa Bart kirjoittaa jälki-istunnossa liitutaalulle. Esimerkiksi Homerin hurmahenki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) jaksossa Bart kirjoittaa "Shooting paintballs is not an art form" (värikuulien ampuminen ei ole taidemuoto). Kirjoitus viittaa suoraan Bartin hahmon omaehtoiseen logiikkaan, yleisesti hyväksytyjen normien rikkomiseen ja ottaa esimerkkitapauksessa kantaa myös abstraktiin taiteeseen. Toinen vaihtuva elementti on aivan intron lopussa, jossa Simpsonien perhe saapuu kotiin ja yrittää asettua tv:n ääreen sohvalle vaihtelevin tuloksin. Introssa myös esitellään koko Simpsonien perhe.

Introssa on havaittavissa seuraavanlaisia luokkarepresentaatioita: introssa katsojalle selviää, että sarjan keskiössä on kolmilapsinen ydinperhe. Perheen isä työskentelee ydinvoimalassa. Perheen äiti on vauvan kanssa ruokaostoksilla keskellä päivää, joten hän on luultavasti kotirouva. Perheen tytär harrastaa saksofonin soittoa orkesterissa. Perheellä on omakotitalo ja kaksi autoa, joten perheellä täytyy olla vähintäänkin kohtuulliset tulot. Lopussa perhe kokoontuu yhdessä sohvalle television ääreen, mikä koetaan eräänlaiseksi keskiluokkaisuuden symboliksi.

Rakenteeltaan isän, äidin ja kolmen lapsen perhe, Simpsonit, vastaa ydinperheideologiaa. Ideologiaan kuuluva keskiluokkainen perhe ruokkii sukupuoli-identiteettejä, mieheyden ja naiseuden ideaalimalleja. (Valenius 2000, 159.) Simpsonit kuitenkin kyseen-

alaistaa ydinperheideologiaa toistuvasti. Sarjassa kritisoidaan ydinperheen toimivuutta vaikkakin perhe pysyy aina loppujen lopuksi yhdessä.

6.2 Naisen paikka, miehen paikka

Simpsonissa ajatus perheen perustamisesta sisältää oletusarvon kotiäitiydestä ja miehestä perheen pääasiallisena elättäjänä. Sarjassa kaikki jatkuvasti työssäkäyvät naiset ovat lapsettomia ja yleensä myös elävät ilman vakituista parisuhdetta. Perheen äiti, Marge, ikään kuin toivoo myös tyttärensä Lisan luopuvan aikanaan älyllisestä ja materiaalisesta vallasta ja tyytyvän sekä sukupuolensa että luokkansa osoittamaan naiseuden tilaan (Valenius, 2000, 161).

Sarjan aikana käy ilmi, ettei perheen perustaminen ole ollut harkittu toimenpide vaan Marge on tullut vahingossa raskaaksi ja pariskunta on astellut alttarille juuri ennen Bartin syntymää. Tämä vahinkoraskaus ja ”pakkoavioliitto” haastaa myös osaltaan ydinperheideologian ihannetta. Homer ja Marge puhuvat suhteellisen usein ”vahingosta” ja pohtivat mitä ja missä olisivat, jos perhettä ei olisi tarvinnut aikoinaan perustaa. Tässä suhteessa ydinperhe edustaa jopa perheelle itselleen haaveiden murtumista, keskiluokkaista jämähtämistä ja arjenpyörittämisen pakkoa ilman pakokeinoja.

Simpsonissa perhe on usein uhattuna ja vaarassa hajota, yleensä perheen isän, Homerin, tempausten tähden, mutta voittaa lopulta vastoinkäymiset ja pysyy yhdessä. Edellä mainittu on myös sarjan määrittelevä koominen premissi. Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen (2007, 277) viittaavat kirjassaan John Vorhausiin seuraavasti: ”koominen premissi tarkoittaa välimatkaa koomisen ja oikean todellisuuden välillä.”

Jürgen Wolff (1996) on tutkinut tilannekomedian historiaa ja huomannut, että perheen tasapainottelu on ollut tyypillistä etenkin 1950-luvun tilannekomedioille, mutta toisin kuin Simpsonissa, uhka on yleensä tullut perheen ulkopuolelta (Vacklin ym. 2007, 292). Oleellista on, että Homer ei missään mielessä edusta rationaalista ajattelua, mikä yleensä liitetään mieheyden representaatioihin, mutta perheen päänä hänellä on kuitenkin valta töpeksiä vaikkakin muu perhe kyseenalaistaa hänen toimiaan toistuvasti.

6.3 Komedialla päättää patriarkalisuuden

Parodia on komedian lajityyppi, joka pelleilee tunnistettavien fiktioiden ja genrejen kustannuksella (Vacklin ym. 2007,286). Parodiaa käytetään Simpsonsissa runsaasti. Jaksossa Margen pakomatka (Marge on the lam, 5. tuotantokausi) parodioidaan Ridley Scottin tunnettua elokuvaa Thelma ja Louise (1991). Parodian lisäksi jaksossa käytetään hyväksi toista komedioissa suosittua genreä, satiiria. Satiirille ominaista on instituutioiden ja yhteiskunnallisten ilmiöiden pilkkaaminen (Vacklin ym. 2007, 285). Margen pakomatka (Marge on the lam, 5. tuotantokausi) jaksossa satiirin kynsiin joutuu patriarkaalinen maailmankatsomus.

Jaksossa Marge ystävystyy naapurissa asuvan Ruth Powersin kanssa. Ruth on eronnut yksinhuoltajaäiti. Ruth on eräällä tavalla ”miestapainen”. Hän osaa remontoida kotiaan, viihtyy yöelämässä ja nauttii autoilusta. Ruthin habituksesta on, pitkää tukkaa lukuun ottamatta, riisuttu ”miehistä katsetta” tyyppillisesti miellyttävät ulkoiset symbolit. Toisin sanoen Ruthin intressit tuntuvat olevan jossain muualla kuin kodinpyörittämisessä, äitiydessä tai tarpeessa miellyttää miehiä.

Marge viihtyy Ruthin seurassa ja alkaa viettää aikaansa kodin ulkopuolella. Homerille tämä muutos on shokki ja kapinoinnin aihe. Lauantai-iltana Ruth tulee hakemaan Margen avoautolla muun perheen seurattessa tilannetta ulko-ovelta:

Homer: *Miten voit tehdä näin Marge? Miten voit hylätä lapsesi?*

Lisa: *Pidä hauskaa, äiti!*

Bart: *Rokkaa rajusti!*

Marge istuu tupakoivan Ruthin viereen, jonka ulkoasu on kopioitu suoraan Thelmas-ta ja Louisesta (1991).

Seuraavassa kohtauksessa Homer, Lisa ja Bart keskustelevat siitä, onko naisen paikka kotona:

Homer: *En voi uskoa, että äitinne lähti huvittelemaan ilman minua.*

Bart: *Älä sure. Olosi paranee kiharoiden ja muuttumisleikin myötä, Homina.*

Homer: (Naisen äänellä) *Se olisi ihanaa.*

(Jatkaa normaalilla äänellä.) *Ole hiljaa, poika. Tässä ei ole mitään häpeämistä. Naisilla on oikeus käydä ulkona, vai mitä, Lisa?*

Lisa: *Totta kai, isä.* (Tekee ruoskaliikkeen kädellään ja päästää ruoskaa muistuttavan äänen)

Kohtauksessa käy hyvin ilmi, millaisia pelkoja ja asenteita naisten vapautumiseen liitetään. Margen muuttuminen äidistä naiseksi ja vapautuminen kotielämän jatkuvasta läsnäolosta uhkaa Homerin miehisyttä ja patriarkaalista asemaa perheenpäänä. Lisäksi Margen ystävystä, Ruthista, on tehty omillaan toimeentuleva, itsenäinen, jollain tapaa jopa miesvihainen hahmo. Matriarkka.

Jakson seuraavassa kohtauksessa parodioidaan 1990-luvulla suosittua *Yksin kotona* (Home Alone, 1990) elokuvaa. Homer päättää lähteä ulos. Lisa muistuttaa, että lapset tarvitsevat hoitajan.

Homer: *Etkö ole nähnyt elokuvaa Yksin kotona? Jos tänne tulee murto-varkaita, tilanne on humoristinen ja viihdyttävä.*

Repliikistä käy ilmi, ettei Homerilla ole hajuakaan siitä, mitä lasten kasvatus vanhemmilta vaatii. Normaalistihan Marge on aina kotona, eikä Homerin ole tarvinnut luopua menoistaan kodin ja perheenpyörittämisen takia.

Jakson loppupuolella naiset päätyvät pakomatalle, kun käy ilmi, että Ruth on varastanut avoauton ex-mieheltään maksamattomien elatusmaksujen takia. Pakomatka jatkuu autiomaahan. Lisa ja Bart seuraavat uutisista takaa-ajoa:

Lisa: *Tiesin, että äiti nousee kapinaan. Hän karistaa miessortajien kahleet yltään.*

Kent Brockman (Tv-lähetysten uutisankkuri): *Nämä naiset ovat syyllisiä ja heitä pitää rangaista ankarasti ja raa'asti. Muuten käytös yllyttää muita naisia ja johtaa valtaisaan anarkiaan. Johan se sanotaan Ilmestyskirjassa!*

Uutisessa ei käy ilmi mitä naiset ovat oikeasti tehneet ja miksi he ovat takaa-ajettuja. Uutisissa tilanne esitetään siten, että rikos on nimenomaan taistelu patriarkaalista valtaa vastaan.

Jakson teemana on sukupuolten välinen tasa-arvo ja tarina ”koituu” Homerille. Toisin sanoen, vaikka Margelle onkin jaksossa annettu melko aktiivinen osa, on hän silti vain Homerin liikkeelle paneva voima. Jakson tarinan kannalta oleellista ei loppujen lopuksi ole se, irrottautuuko Marge lopulta patriarkaalisuudesta, vaan se, hyväksyykö Homer maailmantilassa tapahtuvan muutoksen. Pystyykö patriarkka luopumaan edes osittain vallastaan?

6.4 Isän tyttö, äidin poika

Isä Homer ja tytär Lisa muodostavat toisilleen vastaparit. Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen (2007, 279) toteavat kirjassaan, että komediassa henkilö tarvitsee koomisen vastaparin eli ulkoisen kontrastin. Näin henkilöiden toisistaan eroavat maailmankatsomukset ja tästä syntyvät ristiriidat synnyttävät huumoria ja paisuttavat koomisen henkilöhahmon liioiteltuja ominaisuuksia.

Älykkään, akateemisen tyttären ja huonosti koulutetun isän suhde on kiinnostava. Vaikka Homer ei voi saavuttaa tyttärensä kunnioitusta älykkyydellään Homerin naivin positiivinen suhtautuminen maailmanmenoon ja tyttärelleen antama turva sitovat henkilöt yhteen. Tässä suhteessa Simpsonit jatkaa keskiluokkaista perhestereotypiaa. Lisa on ”isäntytty”, joka kyseenalaistaa taukoamatta isänsä auktoriteettia ja jämähtäneisyyttä samalla, kun pyrkii itse aktiivisesti kohoamaan perimästään luokasta ylöspäin. Lisa yrittää toistuvasti sivistää ja kasvattaa isäänsä, mutta lopulta tyytyy vallitseviin olosuhteisiin, ymmärtää isänsä muuttumattomuuden ja hyväksyy Homerin kouluttamattomuudesta juontuvan tiedostamattomuuden. (Tämä positio on myös välttämättömyys tilannekoomedian luonteen huomioon ottaen).

Toisaalla toimivat Marge ja Bart. Bart on ”äidinpoika”. Hän ei yleensä koskaan kyseenalaista äitinsä tarkoitusperiä eikä kapinoi äitinsä henkistä auktoriteettia vastaan. Margen pettymys Bartia kohtaan palauttaa pojan takaisin maanpinnalle ja saa hänet katumaan kolttosiaan. Tässä suhteessa Marge ja Bart ovat kuitenkin tarinan sivuhenkilöitä, ja isän ja tyttären ikiaikainen suhde muodostuu keskeiseksi tekijäksi. Marge ja Bart eivät myöskään ole samassa suhteessa toistensa koomisia vastapareja kuin Homer ja Lisa.

6.5 Simpsonsien luokkaisuus

Varsinkin yhdysvaltalaiset tilannekomediat ovat loppujen lopuksi aika kilttejä ja pyörivät melko arkisten tilanteiden, kuten kodin, kaupparesurssien ja esimerkiksi työn ympärillä. Tilannekomedian henkilöt toimivat kärjistettyine ominaisuuksineenkin peilinä katsojan todellisuudelle (Vacklin ym. 2007, 292). Tietynlainen neutraalius yhdistettynä stereotypioihin ja kärjistettyihin hahmogallerioihin on varmasti yksi syy siihen, miksi katsojan saattaa olla vaikea hahmottaa tilannekomedioiden erilaisia luokkarepresentaatioita. ”Luokkaisuus” jää helposti muiden erojen, kuten sukupuolen tai etnisyyden varjoon ja sitä myös vältellään.

Luokka tuntuu olevan puheenaiheena arka. Luokka on lisäksi käsitteenä hankalammin määriteltävä ja siihen sisältyvät seikat eivät ole niin tarkkarajaisia kuin esimerkiksi juuri etnisyyden käsitteessä (Kivimäki, 2008, 8). Kivimäki (2008, 5) toteaa artikkelissaan ”Yhteiskuntaluokat näyttävät sijoittuvan ajallisesti ja paikallisesti aina jonnekin toisaalle – –, missä ne ilmenevät ikään kuin aitoina ja oikeina.” Näin katsoja voi poimia hahmoista ja tilanteista itseään miellyttävät samaistumiskohteet ostamatta kuitenkaan koko pakettia.

Vaikka olenkin liittänyt keskiluokkaisuuteen eräänlaisia negaatioita, kuten jymähtäneisyyttä, liittyy keskiluokkaan myös eräänlaista vapautta: vapautta tehdä valintoja suhteessa omaan elämäntyyliinsä. Simpsonsissa perhe elää tietynlaisessa jymähtäneisyyden tilassa ja jaksot alkavat ja päättyvät poikkeuksetta kotisohvalle tai siihen vertautuviin muotoihin. Kuitenkaan työ tai muut arkipakotteet eivät estä perhettä toteuttamasta jaksosten kuluessa erilaisia henkisiä ja fyysisiä matkoja. Oleellista on, että loppujen lopuksi mukava keskiluokkainen perhe-elämä voittaa jännittävän ja seikkailullisen elämän. Perhe valitsee keskiluokkaisuuden.

7 YHTEISKUNTALUOKKIEN REPRESENTOITUMINEN HENKILÖHAHMOISSA

Tässä kappaleessa käyn läpi yksityiskohtaisemmin sitä, millaisia yhteiskuntaluokkaan sidottuja representaatioita Simpsonit sarjan hahmoissa on havaittavissa.

7.1 Homer

Perheen isä, Homer, on valkoinen keski-ikäisen mies. Hän on huonosti koulutettu, työsäkävä, kaljaa kittaava sohvaperuna. Homer on äärettömän yksinkertainen. Hänen tarkoitusperänsä ovat yleensä hyvät, mutta silti hän epäonnistuu lähes poikkeuksetta. Homer saattaa saada päähänsä kunnianhimoisia ajatuksia, jotka ovat todellisuudessa varsin vähäpätöisiä ja naurettavia, mutta hänellä ei riitä pitkäjännitteisyyttä eikä älyä viedä asioita loppuun asti.

New Kids on The Block (12. tuotantokausi) jakson alussa Homer näkee uutisissa jutun miehestä, joka juoksi olympiamaratonin maailman vanhimpana, 38-vuotiaana. Homer toteaa olevansa saman ikäinen ja näin ollen aikoo osallistua Springfieldin maratooniin. Tilanteen huvittavuus syntyy siitä, että katsoja tietää, että mikään muu kuin ikä ei yhdistä uutisten maratoonaria ja Homeria.

7.1.1 ”Tyhmä”

Homer saa paljon anteeksi tyhmyytensä takia. Jaksossa Vihemies (Homer’s enemy, 8. tuotantokausi) ydinvoimalaan palkataan uusi koulutettu työntekijä Frank Grimes, joka kadehtii kouluttamattoman ja tyhmän Homerin kotia, perhettä ja asemaa. Frank Grimes yrittää osoittaa muille Homerin vajaavaisuudet, mutta käykin ilmi, että kaikki ovat asiasta tietoisia ja juuri siksi pitävät Homerista. Frank Grimes pimahtaa ja alkaa matkia Homeria kohtalokkain seurauksin.

Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen ovat listanneet kirjassaan Elokuvan runousoppia (2007, 283–284) Scott Seditan (2005) määrittelemät tilannekomedian tyypit. Seditan määritelmän mukaan Homer on *Tyhmä*. Hänellä ei ole lainkaan ällä päässään. Homerin hurma-

henki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) jakson leirikohtauksessa uskonnollinen kultti yrittää aivopestä Homeria, mikä osoittautuu varsin hankalaksi, koska Homer on ”aivoton”. Kulttilaiset yrittävät tiivistää propagandaelokuvansa sanomaa, mutta Homer näkee ulkona linnun ja kirmaa sen perään.

Kohtauksen alussa kaikki muut propagandaelokuvankatsojat ovat vaikuttuneita ja innostuneita ”suuresta johtajasta”:

Homer: *Olen hämmentynyt. Tiesikö poliisi, että sisäinen tutkinta järjesti koko jutun?*

Kulttilainen 1: *Mistä sinä puhut? Ei siinä ollut mitään sellaista?*

Homer: *Keksin oman elokuvani kun kyllästyn. En jaksa keskittyä kauaa.*

Kulttilainen 2: *Asiamme on hyvin yksinkertainen. Kun..*

Homer: *Katsokaa, lintu!*

Häntä yritetään musertaa tuomitsemispiirissä, mikä sekään ei tepsii, koska Homer ei tajua tulevansa solvatuksi. Lopulta kulttilaiset onnistuvat tavoitteissaan iskostamalla Homerin päähän uskonnollisen mantran, jonka sävel on varastettu Batmanista (Nanan-nanan-batman. Musiikki on istutettu jo jakson aiemmassa kohtauksessa, jossa Homer kalastaa ja lallattelee sävelmää.).

Homerin taustoista kerrotaan sarjan aikana seuraavaa: Homerin äiti on etsintäkuulutettu, koska on osallistunut nuoruudessaan tempaukseen, jossa tuhottiin Montgomery Burns'n biologisia aseita valmistava laboratorio (Mother Simpson, 7. tuotantokausi). Homerin äiti on älykäs ja koulutettu, mutta edellä mainituista syistä hän on joutunut jättämään perheensä ja Homer ei ole päässyt nauttimaan äitinsä sivistävästä kasvatuksesta. Homerin isä Abraham ”Abe” Simpson on höpsähtänyt sotaveteraani. Hänen ammattinsa ei käy sarjassa ilmi. Homerin lapsuudenkuvauksissa kuitenkin näemme, kuinka Abe istuu television ääressä nojatuolissa juomassa olutta ja laukomassa tyhjäänpäiväisiä latteuksia. Tässä suhteessa Homer ei ole kyennyt nousemaan perimästään luokasta ylöspäin vaan jatkaa jymähtäneisyyden ketjua.

7.1.2 Homerin sisäinen konflikti

Homerilla on täysin omanlaisensa tapa tarkastella maailmaa ja ympärillä olevaa todellisuutta. Suurissa kokonaisuuksissa hän takertuu vähäpätöisimpään yksityiskohtaan ja

tulkitsen senkin yleensä virheellisesti. Suuri osa sarjan komiikasta rakentuu Homerin yksinkertaisuuden varaan. Homerin perusristiriita eli sisäinen konflikti on se, että hän yrittää toimia perheensä parhaaksi, mutta ääliömäisyydessään ajaa perheen hankaluuksiin kerta toisensa jälkeen. Homer on myös täysin tietämätön omasta sisäisestä konfliktistaan. Homerin hurmahenki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) jakson alkupuoliskolla perhe istuu päivällispöydässä. Marge tutkii uskonnollisen lahkoon esitettä:

Marge: *En ole ikinä kuullutkaan Muuttolaisista. Onko se kirkko?*

Homer: *Ketä kiinnostaa? Pointti on se, että he ovat anteliaita kunnan ihmisiä, joita voin käyttää hyväkseni.*

Marge: *Jospa he ylipuhuvat meidät johonkin?*

Homer: *Marge, Marge, Marge! Muistatko kun lipeäkieliset kaverit yrittivät myydä minulle lomaosakkeita?*

Marge: *Ostit neljä! Onneksi shekki oli katteeton.*

Myöhemmässä kohtauksessa Homer lahjoittaa koko perheen omaisuuden lahkolle. Jakson lopussa Homer ihmettelee tempaustaan, niin kuin aina, mutta lopputagissa perhe unohtaa Homerin toilailut ja tilanne pysyy muuttumattomana eikä kukaan oppinut mitään. Tästä käytetään termiä ei-tietoisuus. Ei-tietoisuus merkitsee sitä, että henkilö ei ole tietoinen sisäisestä konfliktistaan tai muista elämänsä ”perusvirheistä”. Ei-tietoisuus takaa, että hahmo ei opi virheistään, tilanne voidaan pitää muuttumattomana eikä hahmo pyri muuttamaan vallitsevia olosuhteita pysyvästi. (Vacklin ym. 2007, 279.) Ei-tietoisuus on välttämätön tekijä tilannekomedioissa.

7.1.3 Homerin luokkaisuus

Homerin hahmo on tietynlainen vedenjakaja. Olen liittänyt Simpsonsien perheen osaksi keskiluokkaa, mutta Homerin hahmossa esiintyy myös paljon halventavaa kuvastoa, joka liitetään tyypillisesti työväenluokan representaatioihin. Homeriltakin puuttuu jo esiin tullutta ”makua”. Hahmolla ei myöskään ole tietystä mielessä häpeän tunnetta ja itsekritiikki on olematonta. Kivimäki (2008, 9) viittaa Skeggsiin (2004) seuraavasti ”Työväenluokan kuvaukset ovat paljolti kytköksissä liiallisuuden, roskan, autenttisuuden, viihteen ja huumorin, mauttomuuden, epämodernin, eskapismien, vaaran, kurittomuuden, häpeämättömyyden ja tilallisuuden diskursseihin.”.

Samantapaista ”luokkaretkeläisyyttä” on havaittavissa esimerkiksi Frasier (1993-2004) nimisen, suomessakin varsin suosituksen yhdysvaltalaisittomien nimihenkilössä sekä esimerkiksi brittiläisen Pokka pitää (Keeping Up Appearances, 1990-1995) sarjan Hyacinth "Bouquet" Bucketissa. Erona on kuitenkin se, että siinä missä Frasier ja Hyacinth kurkottelevat ylempäs keskiluokkaisuudestaan, Homer kumartuu alas. Kaikissa tapauksissa huumori kuitenkin syntyy hahmojen aiheuttamasta sekaannuksesta eri luokkarojoilla liikuttaessa.

7.2 Marge, Selma ja Petty

Perheen äidillä, Margella, on vanhemmat kaksossiskot Selma ja Petty. Selman ja Pettyn hahmoissa on selkeästi nähtävissä työläisnaisten viihteellisiä representaatioita ja viitteitä varsinkin brittiläisten tilannekomedioiden kanssasisariin. Esimerkiksi sarjassa Pokka pitää (Keeping Up Appearances, 1990–1995) Hyacinthin sisko Rose on samantyyppinen hahmo huonoine makuineen ja epäonnistuvine rakkaussuhteineen. Selma ja Petty työskentelevät ajokorttilupia myöntävässä virastossa ja heidän toimintansa on täysin mielivaltaista. Siskokset polttavat taukoamatta tupakkaa. Heidän ulkoinen habituksensa on huolittelematonta ja ”halpaa”. Sisarukset ovat myös seksuaalisesti liioiteltuja. Kivimäki (2008, 10) toteaa artikkelissaan Skeggsiin (2004) viitaten, että juuri seksuaalinen liioittelu on tyypillistä työväenluokan kuvauksissa, ja myös työväenluokkalaiset naiset esitetään usein juuri ulkoiselta habitukseltaan mauttomiksi.

Jaksossa Mies ja pyssy (The Cartridge Family, 9. tuotantokausi) Marge hakeutuu lapsineen siskojensa luo saatuaan tarpeekseen aseisiin hurahaneesta Homerista. Kohtauksen alussa näemme siskosten asuintalon ulkoa päin. Pihalla on kyltti, jossa lukee ”Vanha-piikala-asunnot”. Selma tulee avaamaan oven vahvasti ehostautuneena ja pukeutuneena minimekkoon. Hän ohjaa Margen Huomisen kutsu nimiseen motelliin, josta kertoo keran heränneensä. (Myöhemmässä kohtauksessa näemme motellin valokyltin, jonka kirjaimet ovat sammuneet niin, että taulussa lukee enää Hutsu-motelli – tuntihinnat, aikuiselokuvia.)

Marge: *Miksi emme voi olla täällä?*

Selma: *Meillä on herraseuraa.*

Tämän sanottuaan Selma avaa oven kunnolla, jolloin näemme televisionkorjaajan, joka toteaa hölmistyneenä, ettei televisio ole rikki vaan töpseli on irti seinästä. Selma sulkee oven kiireen vilkkaa. Sarjassa myös viitataan usein Selman lukuisiin päättyneisiin avio-
liittoihin.

7.2.1 Margen luokkaisuus

Margen nuoruudenkuvauksista käy ilmi, että hän olisi halunnut opiskella ja tulla ammattitaiteilijaksi. Tultuaan äidiksi Marge on kuitenkin jäänyt kotiin hoitamaan perhettään ja luopunut urahaaveistaan. Toisinaan Marge ilmaisee pettymyksensä kotiäitiyttä kohtaan ja haikailee nuoruuden unelmiensa perään. Tästä huolimatta hän toivoo, tai pikemminkin olettaa, Lisan aikanaan luopuvan opiskelu- ja urahaaveistaan ja perustavan perheen.

Marge on perheen hahmoista näkymättömin: kotirouva vauva kainalossa. Margen hahmo nostetaan aniharvoin jakson päähenkilöksi. Siinä missä työväenluokkaisein miehiin liitetään maskuliinisia ja arvostettavia piirteitä työväenluokkaisten naisten representatioissa vilisee toisenlainen arvomaailma. Maailma, joka pyörii kodin ja pienipalkkaisten eli epämielenkiintoisten naisvaltaisten alojen ympärillä. Kivimäki (2008, 10) toteaaakin artikkelissaan, että näkymättömyys tuntuu olevan naisvaltaisten alojen kohtalo. Kivimäki (2008, 7) viittaa artikkelissaan Adkinsiin ja Skeggsiin, jotka ovat tehneet feminististä tutkimusta luokasta. Heidän johtopäätöksensä voisi tiivistää niin, että feministisessä tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, että luokkateorioissa ei ole annettu juurikaan sijaa esimerkiksi sukupuolelle osana luokkien syntyä.

7.3 Lapset

Tilannekomedioiden lapset ovat järjestään hyvin omituista porukkaa. Lapsille on tyypillisesti annettu jokin ominaisuus tai tapa, jota ei mielletä lapsille kuuluvaksi. Aikuismaisesti käyttäytyvä tai jonkin aikuisuuteen liitetyn ominaisuuden ilmeneminen lapsessa koetaan hupaisaksi. Esimerkiksi perheen tytär Lisa on ikäänsä nähden huomattavan tiedostava yhteiskunnallisista asioista. Sen sijaan, Bart, perheen 10-11-vuotias poika on

hyvin lapsentapainen ja peruskarikatyyri esipuberteetti-ikäisestä rasavillista pojasta. Perheen vauva Maggie toimii lähinnä peilinä vanhempiensa arvoille ja toiminnoille.

Sarjassa on useita hauskoja, tosin äärettömän stereotypisia, lapsisivuhahmoja, joiden avulla korostetaan Lisan älykkyyttä, Bartin villiyyttä ja Maggiellakin on ”vihollisvauva”, jolla on yhdistyneet kulmakarvat. Vacklin, Rosenvall ja Nikkinen (2007, 280) toteavat kirjassaan, että komedioissa henkilögalleria kootaan keskushenkilöiden ympärille: keskushenkilöt määrittelevät muut henkilöt ja heidän tarpeellisuutensa. Simpsonit sarjassa lasten omituisuudet näyttäytyvätkin ehkä selvimmin hahmojen itserefleктоissa.

Lapsihahmot ovat kuitenkin melko neutraaleja toiminnoissaan, jos verrataan esimerkiksi toisen suosituksen sitcomanimaation, Family Guyn (1999-), hahmoin. Family Guyssa perheen vauva on huippuälykäs maailmanvalloitusta ja äitinsä murhaa hautova miehen äänellä puhuva sekopää.

Tv-sarjassa luokkarepresentaatiot suhteessa lapsiin ilmenevät selkeimmin ehkä koulun kautta. Perheen lapset käyvät Springfieldin ala-astetta. Sarjassa käy ilmi, että koulu on surkeassa jamassa. Rahat ovat loppu ja opetus ala-arvoista. Sarjassa kritisoidaan yhdysvaltalaisista koulujärjestelmää rankasti. Jaksoissa rinnastetaan yksityisten huippukoulujen ja julkisten koulujen lapsia eriarvostavaa tilaa.

7.4 Bart

Perheen poika Bart on murrosiän kynnyksellä keikkuva noin 11-vuotias poika. Hän on ottanut jo selkeästi pesäeroa lapsuuden perheeseensä, joka näyttäytyy sarjassa siten, että Bart esitetään useimmiten suhteessa ystäviinsä ja Springfieldin ala-asteen rehtoriin Seymour Skinnersiin. Bartilla ja rehtori Skinnersillä on eräänlainen viha-rakkaussuhde. Bart kapinoi voimakkaasti Skinnerssiä vastaan, joka yrittää kasvattaa ja olla auktoriteettina Bartille siinä missä Homer ei siihen kykene. Skinners on myös Bartin koominen vastakohtahenkilö.

Homerin tapa kasvattaa poikaansa liittyy lähinnä sarjan vakiovitsiksi muodostuneeseen kuristusotteeseen, jonka ottaessaan Homer sanoo ”Why you little...”. Margella on tii-

viimpi suhde poikaansa. Bart monesti herkistyy äitinsä edessä, joka kutsuu poikaansa nimellä ”my little special guy”.

Jaksossa Bartin lankeemus (Marge be not proud, 7. tuotantokausi) Bart syyllistyy myymälävarkauteen ja kokee tulevansa äitinsä hyljeksimäksi. Jakson alussa näytetään kuinka Marge peittelee lapsensa yksitellen illalla ja laulaa unilaulun. Bart tekee äidilleen selväksi, että tilanne on kiusaannuttava. Bartin jäätyä kiinni varkaudesta Marge ei huuda, ei raivoa, vaan ohittaa poikansa toistuvasti. Bart kääntyy ystävänsä Milhousen puoleen:

Bart: *Pelkäätkö koskaan, että äitisi rakkaus loppuu?*

Milhouse: *Pelkään enemmän piraijoja.*

Jakson lopussa Bart kuitenkin onnistuu hyvittämään tekonsa ja ansaitsee uudelleen äitinsä luottamuksen.

Scott Seditan (2005) määrittelemien tilannekomedian tyyppien mukaan Bart on *Kusipää* (Vacklin ym. 2007, 283–284). Hän kiusaa muita ja tekee jäynää, mutta toisinaan myös onnistuu pelastamaan perheen virittämällä ansan vastustajille. Jaksossa Homerin hurmahenki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) Bart on innoissaan päästessään lietsomaan hysteriaa uskonnollisen kultin piiriin. Hänellä on mukanaan salkku, jossa lukee ”Pikkupaskaisen pahantekopakki”. Kulttilaiset ovat kuitenkin ovelampia: he aivopesevät Bartin ja näemme, että heillä puolestaan on hallussaan salkku jossa lukee ”Pikkupaskiaisen aivopesupakki”.

7.4.1 Bartin luokkaisuus

Jaksossa Bartin lankeemus (Marge be not proud, 7. tuotantokausi) Bart alkaa himoita joulun alla kallista videopeliä. Marge ilmoittaa pojalleen, ettei perhe voi ostaa niin kallista peliä. Bart menee supermarkettiin, jossa näkee äidin ja pojan ostamassa kyseistä peliä. Poika on röyhkeä ja haistattelee äidilleen, joka suhtautuu lapseensa viileästi ja välinpitämättömästi. Tätä seikkaa Bart ei kuitenkaan havaitse.

Äiti: *Kevin, eikö sinulla jo ole tuo?*

Poika: *Ei! Senkin idiootti! Minulla on Verimyrsky, Luupartio ja Verimyrsky II, tyhmä!*

Bart: *Tuon täytyy olla maailman onnellisin lapsi.*

Kyseisessä jaksossa Bart lopulta ymmärtää, että perhe on tärkeämpi kuin materia. Ymmärrys ei kuitenkaan synny Bartille varsinaisen oman yhteiskunnallisen aseman ja arvojen tiedostamisen kautta, vaan tilanteessa, jossa äidin kunnioituksen menettäminen konkretisoituu. Tässä mielessä Bart on enemmän lapsi, kuin tiedostava ja analyttinen Lisa.

7.5 Lisa

Lisa on perheen 8-vuotias tytär. Scott Seditan (2005) määrittelemien tilannekomedian tyyppien mukaan Lisa on *Fiksu* (Vacklin ym. 2007, 283–284). Hänen tietotaitonsa ovat selkeästi paremmat kuin hänen ikäisillään yleensä. Usein hän ylenkatsoo muita perheenjäseniään, jotka eivät voi älykkyydessä kilpailla Lisan kanssa.

7.5.1 Lisan luokkaisuus

Lisa pyristelee voimakkaasti päästäkseen ylenemään perimästään luokasta. Lisan hahmossa nähdään myös tyypillisiä nuoren koulutetun kaupunkilaisnaisen representaatioita. Hän on älykäs, kiinnostunut feministisestä filosofiasta (esimerkiksi Simone de Beauvoir nostetaan esiin), taiteista ja korkeakulttuurista. Lisa on eläinaktivisti, vegetaristi ja edustaa eräänlaista viher-vasemmistolaisista maailmankatsomusta. Fiksuudestaan huolimatta Lisa katsoo maailmaa lapsen perspektiivistä ja soveltaa tietoaan erikoisesta näkökulmasta, mikä luo hahmon koomisuuden. Koomisista piirteistään huolimatta Lisan hahmoon liittyy usein myös selkeästi vakavampia sävyjä.

Jaksossa Lisa Leijonamieli (Lisa vs. Malibu Stacy, 5. tuotantokausi), Lisa ostaa isoisältään saamalla rahoilla suositun Malibu Stacy nukun uuden mallin, joka myös ”puhuu”. Lisa järkyttyy leikin tiimellyksessä suuresti kuullessaan nukun sanoman:

Lisa: *Yleiskokous hiljenee, kun Stacy lähestyy koroketta. Hän tulee pitämään kuohuttavan ja ikimuistaisen puheen. (Sanottuaan tämän hän vetää*

nuken selässä olevaa narua, jolloin nukke ”puhuu”)

Malibu Stacy: *Opetettaisiinpa koulussa shoppaamista. Tehdään pikkuleipiä pojille.*

Lisa: *Älä viitsi Stacy! Olen odottanut koko ikäni, että puhut. Eikö sinulla ole mitään tähdellistä sanottavaa?*

Malibu Stacy: *Älä minulta kysy. Olen vain tyttö.*

Myöhemmässä kohtauksessa perhe istuu illallispöydän ääressä. Lisa on tuottunut nuken antamasta maailmakuvasta ja ajautuu sanaharkkaan äitinsä Margen kanssa:

Lisa: *En voi uskoa, että sinä vain katsot kun tyttäresi kasvavat tällaisessa maailmassa, jossa tämä on heidän esikuvansa. (Heiluttaa nukkea kädessään.)*

Marge: *Minulla oli pienenä Malibu Stacy ja minusta tuli ihan hyvä. Syödään iso kulhollinen mansikkajäätelöä niin huolet unohtuvat.*

(Lisa vetää nuken ”puhenarua”.)

Malibu Stacy: *Syödään iso kulhollinen mansikkajäätelöä niin huolet unohtuvat.*

Kohtauksessa Lisa haastaa äitinsä, joka ei kuitenkaan koko jakson aikana vastaa haasteeseen. Siinä missä Lisa on pettynyt ja tiedostaa seksistisen naiskuvan ongelmat Marge toistuvasti ohittaa asiat. Marge on kyllä tavallaan tietoinen alisteisesta asemastaan valkoisen miehen maailmassa, mutta hänet on lannistettu ja tilalle on tullut kieltäminen ja vallitsevaan maailmantilaan tyytyminen. Herää kysymys siitä, että millainen sarja olisi, jos naiskuvaa ei kyseenalaistaisikaan perheen 8-vuotias tytär, vaan kotiäitiyden ja heteronormatiivisen ydinperhe-elämän ideaalikuvaan tympääntynyt nainen.

8 USKONTO, ISÄNMAA JA POPULAARIKULTTUURI

Yhdysvaltoja leimaa monessa suhteessa melko vanhoillisilta tuntuvat arvoasetelmat. Koti, uskonto ja isänmaa ovat arvoja, joita ainakin puheen tasolla, vaalitaan henkeen ja vereen. Simpsonsissa nämä arvot ovat jatkuvina pilkan kohteina. Tässä kappaleessa tarkastelen lähemmin sitä, kuinka sarjassa käsitellään uskonnollisuutta, isänmaallisuutta ja populaarikulttuuria.

8.1 Uskonto

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani suurin kirkosta eroamisbuumi tuntuu olevan Suomessa toistaiseksi takanapäin. Valtaväestön keskuudessa kirkossakäynti ei tunnu kuuluvan viikoittaisiin tai edes jokavuotisiin tapoihin. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nettisivuilta (16.3.2013) käy kuitenkin ilmi, että vuoden 2012 lopussa 76,4 % suomalaisista kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkkoon kuuluminen taitaa olla jossain määrin tapa, koska Kirkon tutkimuskeskuksen teettämän kyselyn mukaan Suomalaisista vain neljännes (27 %) ilmoitti uskovansa kristinuskon Jumalaan (16.3.2013). Vastaavasti Yhdysvalloissa 59 % amerikkalaisista pitää uskonnon roolia elämässään erittäin tärkeänä ja kristinuskoa kannattaa 73 % väestöstä (Kristinuskko Yhdysvalloissa, Wikipedia, 16.3.2013).

Ainakin ajatuksen tasolla sunnuntaiset kirkkokäynnit tuntuvat linkittyvän konservatiivisen yhdysvaltalaiskeskiluokan viikkorutiineihin. Se kuinka todellista tämä on, vaihtelee varmasti suuresti Yhdysvaltojen eri osissa. Joka tapauksessa uskallan väittää, että uskonnon merkitys ja läsnäolo yhdysvaltalaisväestön keskuudessa on näkyvämpää, kuin meidän varsin maallistuneessa maassamme.

Jakson Homerin hurmahenki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) alussa Homer ja Bart kohtaavat eri uskontokuntien edustajia lentokentällä.

Krishna-liikkeen edustaja: *Oletteko kuulleet krishnasta?*

Homer: *Bart, tuo mies on hullu.*

Kristinuskon edustaja: *Tee muille niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän.*

Homer: (pilkallisesti) *Se varmaan toimii*

Autuusia-kultin edustajat: *Uusi, parempi elämä odottaa kotiplaneetallamme Autuusiassa.*

Homer: *Käy järkeensä.*

Kohtauksessa satirisoidaan uskontojen antamia lupauksia ja maalailevia maailmankuvia. Siinä rinnastetaan kaksi todellisuudessa tunnettua uskontoa täysin keksittyyn uskontoon mikä lupauksiltaan ja maailmankuvaltaan voisi olla kuitenkin aivan yhtä totta.

Uskontoon suhtaudutaan Simpsonit tv-sarjassa hyvin pilkallisesti ja se on yksi Simpsonien perusirvailun kohde. Huumoria revitään niin eri uskontokunnista, uskontokuntien edustajista kuin lahkoistakin, unohtamatta myöskään trendikkäitä kultteja. Uskontojen pilkkaamista roisillakin tavalla voisi pitää melko uskaliaana, kun ottaa huomioon kuinka tärkeänä yhdysvaltalaiskatsojat uskontoaan pitävät. Ehkä osa syy rohkeaan uskonnoille irvailuun on se, että voimakas arvokonservatismi mielletään osaksi republikaanista politiikkaa ja Simpseineissahan republikaanien vaalimille arvoille on totuttu nauramaan. Teemu Taira (2007, 270) toteaa artikkelissaan, että uskontoon vaikuttaa aina sosiokulttuuriset muutokset, käsitteet ja luokitukset. Huomionarvoista on myös se seikka, että uskontojen ivaaminen keskittyy ennen kaikkea ääri-ilmiöiden ja uskonnon merkityksen kyseenalaistamiseen instituutiona. Ei niinkään yksittäisiin uskonnon harjoittajiin. Poikkeuksena toki Simpsonien naapuri Ned Flanders, mutta hänkin edustaa sarjassa uskonnollista äärimmäisyyttä, fundamentalismia, johon kenenkään ei, uskonnon harjoittamisen tiimoilta, oleteta samaistuvan.

Kristinuskoa edustaa sarjassa kaksi hyvin erityyppistä stereotypista hahmoa: jo edellä mainittu Ned Flanders perheineen sekä Pastori Lovejoy. Flanders on täysin sokaistunut ”hihhuli”, vailla minkäänlaista kritiikkiä uskontoaan kohtaan. Hän toimii aina uskontonsa antaman maailmankuvan ja logiikan pohjalta ja on siinä suhteessa täysin joustamaton. Flandersin hahmon koomisuus syntyy pitkälti siitä, että hän tulkitsee raamattua aina kirjaimellisesti, eikä kykene missään tilanteessa soveltamaan uskontoaan todelliseen elämään.

Jaksossa Huostaanotetut (Home sweet homediddly-dum-doodly, 7. tuotantokausi) Simpsonien lapset huostaanotetaan väärinkäsityksen seurauksena ja sijoitetaan asumaan Flandersin perheeseen. Lauantai-iltana perhe pelaa kysymyspeliä Vulgatan poh-

jalta (latinankielinen raamatunkäännös). Pelin tiimellyksessä käy ilmi, ettei Simpsonien lapsia ole kastettu. Ned pyörtyy ja hänen vaimonsa Maude joutuu turvautumaan hajusuolaan saadakseen miehensä tokenemaan. Ned rientää soittamaan pastori Lovejoylle, jonka numero löytyy puhelimen pikavalinnasta.

Flanders: *Pastori, hätätilanne. Simpsonin lapset! Kaste! Tittelidtii!*

Lovejoy: *Ned, oletko harkinnut jotakin muuta pääuskontoa? Ne kaikki ovat aika samanlaisia.*

Kohtauksesta käy ilmi, että Flanders piinaa pastoria usein uskonnollisilla hätätilanteilla ja pastori on lopen kyllästynyt tilanteeseen. Flanders toteaa, että hänen on kastettava lapset itse ja rikkoo seinällä olevan ”hätäkastepakkauksen” lasin.

Jakson lopussa Homer ja Marge saavat kumottua huostaanottopäätöksen ja pelastavat lapsensa hätäkasteelta. Perhe lähtee kotiin.

Marge: *Kertokaa millaista Flandersseilla oli?*

Homer: *Haluan kuulla kaikki likaiset yksityiskohdat.*

Lisa: *Mietitäänpä... Likaiset... Likaa ei paljon ollut.*

Bart: *Autotallissa oli kyllä vanhoja maalipurkkeja.*

(Homer purskahtaa nauruun.)

Homer: *Vanha Maalipönttö-Ned.*

Vaikka Ned Flanders onkin jatkuvan pilkan kohde, näytetään tv-sarjassa myös se, kuinka paljon parempi hänen elämänhallintansa on suhteessa Homeriin. Flandersien talo on puhdas ja kaikin puolin kunnossa. Flanderseilla ei ole taloudellisia vaikeuksia toisin kuin Simpsonieilla vaikka sarjassa käy useaan kertaan ilmi, että miehet tienaaavat saman verran. Toisin sanoen, perheenpäänä Ned on ehkä onnistuneempi, mutta takuuvarmasti ”tylsempi” ja arvoiltaan rajoittuneempi kuin Homer.

Jaksossa Lähetysaarnaaja (Missionary: Impossible, 11. tuotantokausi) Homer saa peräänsä valtion tv-kanavien vihaiset avustustenkerääjät. Homer pelastautuu kirkkoon ja pyytää pastori Lovejoyta piilottamaan itsensä. Lovejoy ajaa autolla ulos kirkon pihalta. Katsojalle näytetään auton takapenkillä oleva Homer, joka on sulloutunut postisäkkiin.

Lovejoy: *Ei mitään nähtävää. Olen menossa kaatopaikalle lasten jumalankirjeiden kanssa.*

Lovejoy pääsee jatkamaan matkaa. Seuraavassa kohtauksessa Homer istuu lentokoneessa ja saa kuulla, että hänet lähetetään lähetyssaarnaajaksi. Kone nousee ilmaan ja Homer ryntää lentokoneen ohjaamoon.

Homer: *Odottakaa. En ole mikään saarnaaja. En edes usko Jeebukseen.*

Päästäkää minut!

Lentäjä: *Ei onnistu.*

(Homer hakkaa lentokoneen ovea nyrkeillään)

Homer: *Pelasta minut Jeebus!*

Myöhemmässä kohtauksessa Homerin käännytettävät kyselevät uskonnosta.

Ack: *Jos Luoja on niin kaikkivoipainen, miksi Hän välittää siitä, palvommeko Häntä vai emme?*

Homer: *Jumala on voimakas, mutta myös epävarma. Kuten Barbara Streisand ennen James Brolinia.*

Siinä missä Simpsonien perhe edustaa hyvinkin maalisia arvoja Flandersit ovat vasta-voimana. Simpsonit käyvät kirkossa sunnuntaisin ja lapset pyhäkoulussa, mutta monesti tuodaan esiin, että kyse on lähinnä keskiluokkaisesta tavasta ja tottumuksesta kuin itse uskonnon harjoittamisesta. Koti, uskonto ja isänmaa liitetään voimakkaasti keskiluokkaiseen elämäntapaan. Tästä syntyy mielikuva, että tärkeää on uskoa, mutta sillä mihin uskoo, ei sitten olekaan niin suurta merkitystä ja Homer turvautuu hädässään Jebukseen. Tässä mielessä myös uskonnon harjoittaminen on osa ”luokkaisuutta”: uskonnollisuus ei itsessään ole perheelle tärkeää, mutta se on osa keskiluokkaista elämäntapaa, sitä ”luokkaisuutta”, jonka perhe on valinnut.

Toisaalla toimii pastori Lovejoy, joka on äärettömän kyyninen ja todennäköisesti uskonsa menettänyt. Hänen uskonnollinen toimintansa keskittyy lähinnä muiden uskontojen pilkkaamiseen, Ned Flandersin välttelyyn ja varainkeruuseen.

Jaksossa Homerin hurmahenki (The Joy of Sect, 9. tuotantokausi) pastori Lovejoy ivaa uutta uskonnollista kulttia.

Lovejoy: *Tämä ”uusi uskonto” on pelkkiä rituaaleja ja veisuja joilla huijataan hölmöiltä rahat. Lausutaan 40 kertaa Isä meidän. Mutta ensin kierätetään kolehtiastiaa.*

Jakson myöhemmässä kohtauksessa Simpsonsien perhe, Margea lukuun ottamatta, joutuu uskonnollisen kultin aivopesemiksi. Marge rientää hakemaan apua pastori Lovejoylta. Lopulta Marge, pastori Lovejoy, Ned Flanders ja talonmies Willie onnistuvat kaappaamaan perheen kultin plantaasilta. Alkaa takaisinkäännätysoperaatio. Vaikka joukossa on kaksi uskonmiestä, Lovejoy ja Flanders, perheen kultista käännätyminen ei perustu kristinuskon paremmuuden esiintuomiseen vaan puhtaasti kiristykseen, lahjontaan ja uhkailuun. Jakson lopussa perhe vapautuu kultin kynsistä ja Homer pitää kulttilaisille puheen jossa toteaa, että olutta maistettuaan hän syntyi uudelleen ja näki totuuden. Pastori Lovejoy huutaa "*Hallelujaa!*"

8.2 Isänmaa

Yhdysvallat vaalii kuvaa itsestään "luvattuna maana", yksilön vapaus kaiken keskiössä. Simpsonsissa isänmaallisuus ilmenee juuri yksilön vapautena. Olen jo aiemmin tässä opinnäytetyössä viitannut siihen, että esimerkiksi rahan puute on harvoin jakson varsinaisen pääongelman. Homer voi hetken mielihoiteesta jättää vaikkapa työnsä hoitamatta joutumatta "liriin" ja lähteä seikkailemaan.

Yksi keskeinen ja tälläkin hetkellä ajankohtainen yksilönvapautteen liittyvä kysymys, yhdysvaltain aselaki, saa myös toistuvasti huomiota tv-sarjassa. Usein asetta kantavat hahmot ovat selvästi yhdysvaltain eteläosista, joissa edelleenkin on kaikkein höllimmät säädökset koskien kansalaisten aseenkanto-oikeutta.

Jaksossa Mies ja Pyssy (The Cartridge Family, 9. tuotantokausi) Homer päättää hankkia aseensa perheensä suojaksi "Verilöylyjä ja muuta - aseliike" nimisestä myymälästä.

Homer: *Haluaisin ostaa tappavimman pyssynne.*

Asekauppias: *Kuutoskäytävä, osanottokorttien vieressä.*

(Homer kokeilee asetta)

Asekauppias: *Varo vähän, Paukkurauta-Annie!*

Homer: *Ei minun tarvitse varoa. Minulla on ase.*

Homerille tulee ikävänä yllätyksenä, ettei hän saakaan asetta heti mukaansa.

Asekauppias: *Laki vaatii viiden päivän odotusaikaa. Meidän täytyy tarkistaa taustat.*

Homer: *Viisi päivää! Mutta minä olen vihainen nyt! Listisin sinut jos minulla olisi ase!*

Viiden päivän päästä Homer palaa myymälään.

Asekauppias: *Taustatietojen mukaan olet ollut mielisairaalassa.*

Homer: *Kyllä.*

Asekauppias: *Toistuvia ongelmia alkoholin kanssa.*

(Homer naureskelee)

Homer: *Voi kyllä.*

Asekauppias: *Hakkasit presidentti Bushin.*

Homer: *Entisen presidentin!*

(Kauppias lyö paperiin leiman.)

Homer: *Mahdollisesti vaarallinen!*

Asekauppias: *Sen takia saat vain kolme käsiasetta tai vähemmän.*

Simpsonien perheen naiset eivät innostu Homerin hankinnasta.

Marge: *Tv:n mukaan 58 prosentin todennäköisyydellä ammut perheenjäsentä etkä tunkeilijaa.*

Homer: *Sanottiinko tv:ssä niin? Mutta ase on oltava! Perustuslaki määrää niin.*

Lisa: *Se lainlisäys on jäännös vallankumouksen ajoilta. Ei sillä ole merkitystä nykyään.*

Homer: *Enempää et voisi erehtyä! Jos minulla ei olisi tätä asetta Englannin kuningas voisi tulla tänne milloin tahansa ja komennella teitä. Sitäkö sinä haluat?*

Tämän sanoessaan Homer tulee tiivistäneeksi kaikki ne ”pelot” joita löyhä aseenkantolaki pitää sisällään. Typeryksen käteen annetaan ase jolla hän suojelee sokeasti, jotain minkä lukee itselleen kuuluvaksi. Ja uhkana koetaan kaikki mahdollinen ja ennen kaikkea ”vieras”.

8.3 Populaarikulttuuri

Simpsonit tv-sarja käy jatkuvaa vuoropuhelua populaarikulttuurin kanssa. Eräällä tavalla viihdeteollisuudelle on annettu uskonnollinen rooli varsinkin perheen isän Homerin elämässä. Tämän tyyppistä, uskonnon ja populaarikulttuurin, rinnastamista on käytetty muissakin tilannekomedioissa, ja jossain määrin myös julkisessa keskustelussa. Esimerkiksi brittiläisessä Avaruuden tuntua (Spaced, 1999-2000) tilannekmediassa päähenkilö Tim Bisley ”rukoilee” Buffy Vamppyrintappajaa (Buffy the Vampire Slayer, 1997-2003) esittävän julisteen edessä. Taira (2007, 272) viittaa artikkelissaan teoriaan uskonnon ilmenemisestä implisiittisesti:

– – uskonnollisuus paikantuu sen perusteella, minkä ihmiset sanoissaan ja teoissaan osoittavat olevan heidän elämässään keskeistä. Näin ajateltuna uskonto ei voi kadota, mutta ihmisille keskeisten merkitys- ja affektirakenteiden voidaan ajatella siirtyvän uskonnollisten instituutioiden yhteydestä muihin konteksteihin. (Taira 2007, 272.)

Simpsonit pursuaa populaarikulttuurin viitteitä. Lähes jokaisessa jaksossa on jokin viite ja useat jaksot on rakennettu kokonaan muiden sarjojen tai elokuvien geneeristen ominaisuuksien varaan. Esimerkiksi Simpsonien jokaisella tuotantokaudella nähdään Kauhujen talo (Treehouse of Horror) jakso, joka koostuu yleensä kolmesta episodista joissa parodioidaan tunnettuja kauhuelokuvia. Vaikka viittauksilla on toki tiettyä viihdearvoa, Simpsonissa niitä käytetään jo siinä määrin, että herää kysymys kääntyvätkö ne itseään vastaan? Vieraannuttavatko ne katsojan sarjan todellisuudesta väärällä tavalla?

Se, että jossakin populaarikulttuurin tuotteessa, vaikkapa viihdeohjelmassa, viitataan toiseen populaarikulttuurin tuotteeseen, ei ole mitenkään uusi ilmiö. Jos viittaus on onnistunut, se synnyttää yleensä huumoria ja katsoja saattaa kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta tunnistaessaan viittauksen kohteen. Viittaukset sisältävät myös riskejä: jos katsoja ei tunnista viittauksen kohdetta vitsi menee ohi. Luokkarepresentaatioiden kannalta Simpsonit tv-sarjan viittaukset ja niiden ”perille meno” on toki tietyllä tavalla oleellista. Kun katsoja ymmärtää viitteen hänet voidaan ikään kuin laskea osaksi Simpsonien esittämää luokkakuvausta: televisiota sohvannurkkaan tuijottamaan jymähtänyt keski-

luokkainen, jolla on ollut riittävästi aikaa tutustua populaarikulttuurin tunnetuimpiin ja ajankohtaisimpiin ilmiöihin. Aivan kuten Homerillakin.

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyössäni purin Simpsonsia ennen kaikkea luokan ja perheen näkökulmasta vaikka sarja olisi tarjonnut myös lukuisia muita lähestymistapoja representaatioidenkin tasolla. Käsittelin myös jonkin verran sukupuoleen liittyviä representaatioita. Tästä näkökulmasta olisi saanut irti paljon enemmänkin. Esimerkiksi naiseudentilat sarjassa ovat mielenkiintoisia ja merkillepantavia. Mainitsinkin kappaleessa ”Naisen paikka, miehen paikka”, että sarjan kaikki vakituisesti työssäkäyvät naiset ovat perheettömiä. Esimerkiksi tämäntyyppiset naisrepresentaatiot ovat hyvin kiinnostavia. Simpsonit on komediasarja, joten asiaan suhtaudutaan huumorilla, mutta mitä tämän kaltainen representaatio kertoo yhdysvaltalaisesta asenteesta työssäkäyviä naisia kohtaan? Ovatko työssäkäyvät naiset epäkelpoja vaimoiksi ja äideiksi? Vai onko kyse tietynlaisesta naisten emansipaatiosta ja itsenäisyydestä? Ja jos kysymys on jälkimmäisestä, viitataan naisen vapauden olevan uhka perheelle?

Etnisyyteen liittyviä representaatioita en työssäni käsitellyt lainkaan, mutta Simpsonit tarjoaisi tähänkin näkökulmaan tutkimusmateriaalia. Sarjassa on neljä selkeää ”ei-valkoista” henkilöryhmää. Homerin työkaveri Carl Carlson on afroamerikkalainen mies ja sarjan ainoa tummaihoisen koko sarjan ajan mukana oleva hahmo. Apu Nahasapeemahpetilon on intialaistaustainen lähikaupanpitäjä. William ”Talonmies Willie” MacDougal on koulun skotlantilaistaustainen punatukkainen talonmies. Marion Anthony ”Fat Tony” D’Amico kumppaneineen ovat amerikanitalialaisia ja tietenkin osa mafiaa.

Kaikkiin etnisiin sivuhahmoihin on ympätty kyseiseen ryhmään liittyviä stereotyyppioita aimo annos. Hahmot myös tiedostavat omat stereotyyppiansa ja saattavat kommentoida niitä dialogeissa. Kiinnostavaa on esimerkiksi se, millaisia muita ominaisuuksia ja tietoisuuden tasoja stereotyyppien lisäksi hahmoista löytyy? Tyytyykö sarja pelkästään toisintamaan totuttuja stereotyyppisiä etnisiä representaatioita vai kommentoidaanko niitä vastaan?

Miksi sitten representaatioiden tutkiminen on kiinnostavaa? Representaatiot paljastavat asenteita. Millaisen kuvan representaatio antaa katsojalle kohteestaan? Entä miten representaation kohteeksi joutunut itse kokee representaationsa? Representaatioon sisältyy mielestäni näin ollen myös kysymys vastuusta. Kivimäki (2008, 15) toteaa artikkelis-

saan ”Koska representaatioilla on kuitenkin taipumus esittää maailman luokitukset luonnollisina ja välttämättöminä, maailmaa voi tietyssä määrin yrittää muuttaa niitä analysoimalla.”

LÄHTEET

Kirjallisuus

Katainen, A. & Seppälä, P. 2008. K-junalla sedulaan – Luokkataustaiset makuluokitte-
lut Helsingin yöelämässä. Teoksessa Kulttuurintutkimus 25 (2008):4. Tampere: Kult-
tuurintutkimuksen seura ry, 37-52.

Kivimäki, S. 2008. Kadonnutta luokkaa etsimässä. Teoksessa Kulttuurintutkimus 25
(2008):4. Tampere: Kulttuurintutkimuksen seura ry, 3-18.

Kivinen, M. 2002. Luokkateoria ja yhteiskunnalliset jaot. Teoksessa Timo Piirainen &
Juho Saari (toim.) Yhteiskunnalliset jaot – 1990-luvun perintö?. Helsinki: Gaudeamus,
140-159.

Lahti, M. 2002. Johdanto: Nautinto/politiikka. Teoksessa Richard Dyer Älä katso! Sek-
suaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa. Toimittanut Martti Lahti. Jyväskylä: Osuuskunta
Vastapaino, 11-22.

Taira, T. 2007. Uskonto nykykulttuurissa: avainsanoja ja näkökulmia. Teoksessa Erkki
Vainikkala & Henna Mikkola (toim.) Nykyaika kulttuurintutkimuksessa. Vaajakoski:
Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 270-300.

Vacklin, A., Rosenvall, J. & Nikkinen, A. 2007. Komedian runousoppia. Teoksessa
Anders Vacklin, Janne Rosenvall & Are Nikkinen, Elokuvan runousoppia. Käsikirjoit-
tamisen syventävät tiedot. Helsinki: Like Kustannus Oy, 276-301.

Valenius, J. 2000. ”We don’t use the word “Republican” in this house!” Luokan ja su-
kupuolen politiikkaa amerikkalaisessa tilannekomediassa. Teoksessa Joni Krekola,
Kirsti Salmi-Niklander & Johanna Valenius (toim.) Naurava työläinen, naurettava työ-
läinen. Näkökulmia työväen huumoriin. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutki-
muksen seura, 158-187.

Tv-sarjat

Avaruuden tuntua. Spaced. UK 1999-2000, Big Talk Productions, London Weekend
Television, Comedy Central (UK and Ireland). Sarjan luoja: Simon Pegg, Jessica Ste-
venson.

Buffy, vampyyrintappaja. Buffy the Vampire Slayer. USA 1997-2003, Mutant Enemy.
Sarjan luoja: Joss Whedon.

Family Guy. USA 1999-, Fox. Sarjan luoja: Seth MacFarlane.

Frasier. USA 1993-2004, NBC. Tekijät: David Angell, Peter Casey, David Lee.

Frendit. Friends. USA 1994-2004, NBC. Tekijät: David Crane, Marta Kauffmann.

Konttori. The Office. UK 2001-2003, BBC Two. Tekijät: Ricky Gervais, Stephen Mer-
chant.

Pokka pitää. Keeping Up Appearances. UK 1990–1995, BBC. Tuottaja & ohjaaja: Harold Snoad.

Simpsonit. The Simpsons. USA 1989-, Fox. Sarjan luoja: Matt Groening.

Simpsonit. The Simpsons. ”Bartin lankeemus”. ”Marge be not proud”. 7. tuotantokausi. USA 1995, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Homer hurmahenki”. ”The Joy of Sect”. 9. tuotantokausi. USA 1997, Fox. Ensiesitys Yhdysvalloissa 8.2.1997.

Simpsonit. The Simpsons. ”Homerin äiti”. ”Mother Simpson”. 7. tuotantokausi. USA 1995, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Huostaanotetut”. ”Home sweet homediddly-dum-doodly”. 7. tuotantokausi. USA 1995, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Lisa Leijonamieli”. ”Lisa vs. Malibu Stacy”. 5. tuotantokausi. USA 1993, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Lähetysaarnaja”. ”Missionary: Impossible”. 11. tuotantokausi. USA 1999, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Margen pakomatka”. ”Marge on the lam”. 5. tuotantokausi. USA 1993, Fox.

Simpsonit. The Simpsons. ”Mies ja pyssy”. ”The Cartridge Family”. 9. tuotantokausi. USA 1997, Fox. Ensiesitys Yhdysvalloissa 2.11.1997.

Simpsonit. The Simpsons. ”New Kids on The Blecche”. 12. tuotantokausi. USA 2001, Fox. Ensiesitys Yhdysvalloissa 25.2.2001.

Simpsonit. The Simpsons. ”Vihamies”. ”Homer’s enemy”. 8. tuotantokausi. USA 1996, Fox.

Elokuvat

Thelma ja Louise. Thelma & Louise. 1991. Ohjaus: Ridley Scott. Tuotanto: Pathé Entertainment, Percy Main, Star Partners III Ltd., Metro-Goldwyn-Mayer. Tuotantomaa: Yhdysvallat.

Yksin kotona. Home Alone. 1990. Ohjaus: Christopher Columbus. Tuotanto: 20th Century Fox. Tuotantomaa: Yhdysvallat.

Verkkolähteet

Kristinusko Yhdysvalloissa. Wikipedia. Luettu 16.3.2013.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kristinusko_Yhdysvalloissa

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Luettu 16.3.2013.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3D45B8>